

dr Anna Krzemińska

ARCHIWALIA POCYSTERSKIE. PROBLEM METODYCZNEGO OPRACOWANIA

Archiwalia zakonne stanowią bogate źródło wieloaspektowych badań. Aby mogły być w pełni wykorzystane przez potencjalnego badacza, muszą być w sposób dla niego jasny i przystępny opracowane. Podstawową zasadą metodyki archiwalnej jest dążenie do odtworzenia tzw. układu pierwotnego. Częstokroć jest to zadanie trudne, czasem wręcz niemożliwe, a nawet nieprzydatne (np. kiedy mamy do czynienia z wielokrotnymi reorganizacjami twórcy). Dlatego też wypracowane i stosowane zasady opracowania archiwaliów poklasztornych w wielu przypadkach wydają się być praktyczne. Ale czasem tylko na pozór. Na przykład układ chronologiczny dokumentów, przy braku skrowidzów do inwentarza zespołu archiwalnego, nie pozwala na szybkie wyszukanie tych spośród nich, które dotyczą np. jednego obszaru, czy jednej osoby, rodu. A czas poświęcony na kwerendę rośnie proporcjonalnie do ilości zachowanych dokumentów. Tymczasem niejednokrotnie można uporządkować zbiór dokumentów według ich układu pierwotnego w archiwum klasztornym. Układ taki był zazwyczaj poddyktowany względami praktycznymi, wobec czego i dziś jego zastosowanie może służyć takim celom. Podobnie rzecz się ma z dokumentacją aktową. Poczynione obserwacje dotyczą archiwaliów pocysterskich znajdujących się dzisiaj w archiwach państwowych i tworzących tam odpowiednie zespoły archiwalne. Niemniej jednak wnioski odnosić się mogą także do stworzenia nowych lub modyfikacji istniejących zasad w zakresie opracowania dokumentacji zgromadzonej w archiwach zakonnych.

Proponowane dotąd w metodyce archiwalnej zasady uporządkowania archiwaliów w oparciu o chronologię z podziałem na grupy tematyczne, z ominięciem funkcjonujących w kancelariach zakonnych systemów kancelaryjnych, nie wydają się być rozwiązaniem w pełni słusznym i akceptowalnym z perspektywy użytkownika. A to z myślą o nim winny być tworzone i stosowane w praktyce metody opracowania materiałów archiwalnych. Obserwacja archiwaliów pocysterskich pozwala na wskazanie zarówno ogólnych, jak i szczegółowych sposobów postępowania w tym zakresie.